

כלי פלסטיק ובקליט אינם צריכים טבילה מעיקר הדין והמחמיר להטביל אותם בלי ברכה תבא עליו ברכה. עיין בשו"ת יביע אומר חלק ד חיו"ד (סימן ח). ובספרו שו"ת יחווה דעת חלק ג (סימן ט). והליכות עולם חלק ז (עמוד רסא). ובשו"ת מנחת יצחק חלק ג (סימן עו). ובחלק ד (סימן קיד). ובשו"ת משנה הלכות חלק ז (סימן קי). ובשו"ת חלקת יעקב חלק א (סימן מה). ובשו"ת ציץ אליעזר חלק ז (סימן קי). וכן בחלק ח (סימן כו). וכן בשו"ת באר משה חלק ב (סימן נג). ובקובץ מבית לוי חלק טו (עמוד עז). ומכל מקום אם מטביל עוד כלי מתכת או זכוכית ומטביל גם את הכלי פלסטיק והבקליט ביחד יכול לברך על טבילת כלים כיון שמטביל כמה כלים ואף שאין הם חייבים טבילה מעיקר הדין ורק מטבילים מחומרא. כן כתב הפרי חדש (סימן קכ אות כז). ולחם הפנים (אות כג). ובשלחן גבוה (אות לג). ובדרכי תשובה (אות עה). ובשו"ת משפטי צדק גרמיון (סימן סח). ובספר רוח חיים פלאגי (סימן קכב אות א). ובזבחי צדק (סימן קכ אות סא).

בברכת התורה
בניהו דיין

סימן נח

בדין מכשיר תמי 4 אם צריך טבילה כשברור שיהרס במים

בס"ד יז' שבט תשע"ו

לכבוד האברך המצוין השוקד באהלה של תורה לילה כיום יאיר כחשכה כאורה ומזכה הרבים בשיעוריו בהלכה ובאגדה מחבר הספרים "גם אני אודך ופרדס יוסף החדש מועדים ועוד ספרים". הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ בן הג"ר אלחנן י.ד. כהן שליט"א. בני ברק.

בדבר שאלתו במכשיר מים שיש בו גם מים קרים וגם מים חמים וזה מחובר עם צינור לברז שהברז מחובר לקרקע וכן מחובר עם חוט לחשמל יש חברה ידועה כאן בארץ שיש להם הרבה מכשירים כאלו קוראים לזה תמי 4 אם מכשיר זה

מיוצר בחו"ל האם צריך להטביל מכשיר זה, וזה ברור שאם יטבילו מכשיר זה הוא יהרס כי יש בפנים מחשב דיגטלי שצריך לחמם המים או לקרר המים כיצד הדין.

תשובה : הנה בנידן מכשירים חשמליים אם צריכים טבילה דנו בזה הפוסקים ואביא את דבריהם בקצירת האומר. עיין בשו"ת חלקת יעקב יורה דעה (סימן מג) שנשאל בזה וז"ל בדבר שאלתך שקנית לך כלי לחמם טהא וקפה, ובשוליו נבנה מכונה חשמלית בכדי לבשל ולחמם, וא"א להביאו לתוך המים כי יתקלקל בכך והשאלה בשתים, אי מחויב בטבילה, ואי חלק התחתון שבו נבנה המכונה לא הוי חציצה ובאופן החיוב, האיך אפשר לטבולו כיון שמתקלקל בבואו למים, ואם יש איזו עצה אחרת. א) דא אינה צריכה לפנים דפשיטא דהכלי מחויב בטבילה, כמבואר להדיא בעבודה זרה (ע"ה ב') קומקומין וחמי חמין מגעילין ומטבילין והן טהורין, ומה שנתוסף בהכלי למטה מקום למכונה החשמלית לא גרע מידות הכלים שצריכין טבילה וגם אינן חוצצין, ואף בידות שהן ארוכין ועומדות לקציצה, כבמשנה מקואות פ"י ה' דמטבילין רק עד המדה, ג"כ דעת הר"ש והרא"ש בשם וכן נראה דעת השו"ע ר"ב דלא הוי חציצה משום דבית הסתרים בכלי לא בעינן אף ראוי לביאת מים (ודעת התוס' חולין ע"ג סוע"ב אינו כן) א"כ כש"כ בני"ד מה דנוסף בהכלי ונצרך להכלי, הוי בכלל המבואר בברטנורא ופיהמ"נ מקואות לר"מ (פ"י מ"א) וז"ל בלא הזכרית שלא הטביל בית ידו או דבר נוסף שיש בכלי באחת מקצותיו וכו' ומבואר שם דאם לא באו המים בהן כאלו לא טבל ונפשט ממילא ספק, אם מותר לטבול באופן שה"שטעקער" (שקע) שמכניסין בשם חוטי החשמל ישאר חוץ למים שלא יתקלקל דזה ודאי כאלו לא טבל כיון דהוי בכלל הכלי, צריך להיות כל הכלי במים וכמבואר ברמב"ם פרק א' מקואות דאם לא הכניסו אצבעו במים דלא הוי טבילה מה"ת וגרע הרבה יותר ממייעוט המקפיד דאינו רק דרבנן, וכמו שהאריך בזה הסדרי טהרה סי' קצ"ח סק"א, ודבר זה פשוט וברור. ועי' תוס' יומא מ"ד ב' ד"ה בכל וז"ל ופריך הירושלמי ואינו חוצץ ומשני קובעו במסמר, כלומר ע"י מסמריה נקבע אותו נרתק לבית יד שיהא בטל ויחשב כגוף המחתה ובני"ד פשיטא נמי כן הוא, דהנוסף נחשב ובטל להכלי ולא הוי חציצה, וגם צריך ביאת מים בכולו, וזה ברור.

ב). עוד כתב אך דא עקא, דאי"א להטביל שלא יתקלקל בכך. ולכאורה היה אפשר לעשות העצה המבואר בשו"ע (ט"ז) ליתנו לעכו"ם במתנה ואחר כך ישאלנו ממנו אבל זה אינו כמבואר בטו"ז שם, דזה מהני דוקא לשעה, לשבת ויו"ט, אבל אחר השבת כיון

שישתקע בידו חשוב כלקוח, עי"ש. ובאמת יש לתמוה קצת על פסקא דין דלשעה מותר ליתנו לעכו"ם במתנה מהא דע"ז כ"א א' דאין משכירין להן שדות משום דמפקע להו ממעשרות ועי' בתוס' שם וכן בתוס' גיטין מ"ז א' ד"ה אמר דכי זבנה לעכו"ם הזורעה פטור דיש קנין, דאי אין קנין אין זו הפקעה מה שאין העכו"ם מעשר קרקע החייבת, וא"כ הכ"נ כשנותן מתנה לעכו"ם גם כן מפקיע מצות טבילה מכלי שהוא משתמש בה. או חוץ לזה, הרי דעת רוב הראשונים דטבילת כלים מן התורה, עי' סוף ע"ז ובראשונים, ובדאורייתא לא מהני הערמה, כבשבת קל"ט ב' הערמה קאמרת הערמה בדרבנן היא, ועי' רש"י שם, וכן בגיטין ס"ה א' מערימין על מעשר שני במעשר בזמן הזה דרבנן, וכבר האריך בזה הבכור שור לפסחים בדאורייתא לא מהני הערמה ואם כן בשלמא כשנותנו להעכו"ם רק לשעה, יש להתיר דלא מיקרי הערמה, אבל כשנותנו לחלוטין ועל תמידות ודאי דהוי הערמה דלא מהני בדאורייתא. מה שהבאת מתשובתי לעיל (סי' מ"א) בשאלה כיו"ב להתיר עפ"י תשו' שב יעקב בדבר המחובר לקרקע דלא מקבל טומאה אי"צ טבילה גם לטומאה זו, והכ"נ בשאלתי בשם בחתיכת מתכת ארוכה וחלולה ובתוכה מכונת חשמל וכשרוצין לחמם או לבשל, תוחבין מתכת הלזה לתוך כלי שהמאכל בשם, דכיון דאי"א להשתמש במתכת הלזה רק ע"י חיבור לחשמל שבכותל הוי כנעשה לשמש עם הקרקע דלא מקבל טומאה, וממילא אי"צ ג"כ טבילה. והנה נתעוררתי מחכם אחד סיוע לסברתי מהגאון תפארת ישראל לכלים (פי"א מ"ב אות י"ד) וז"ל ונ"ל אף דבכל הנך גם כשחברו לקרקע יהיו נעין ונדין אילך ואילך, וגם בקלות יסירן מחבורן ורגיל להסירן ולטלטל, אפה"כ אמק"ט עכ"ל.

ג). וכתב שם והנה בשאלתי שם יכולין לסמוך להתיר, כיון דחתיכת מתכת הלזו לא נעשה רק לשימוש זה לתחבו לחשמל שבכותל המחובר אף דבאמת יש אפשרות גם כן לחברה לאיזו מכונת ייצור חשמלית בצורה מוקטנת, ושדבר אין לה עם הקרקע, מכל מקום כיון דאזלינן בתר רוב תשמישו לענין טבילת כלים, כבפ"ת סי' ק"כ ס"ק ו', ורוב תשמיש חתיכת מתכת הלזו ע"י תחיבה להכותל מקרי נעשה לשמש עם קרקע אבל בני"ד שהקדירה לעצמה ראוי' לשמש בה מאכלים שונים או משקאות שונות וראויה ג"כ לחברה להכותל, א"כ דמי יותר להאי דמבואר בכלים פ"כ מ"ד לענין עריבה, עשאה אבוס לבהמה אף על פי שקבעה בכותל טמאה, וכביאור התפא"י שם האבוס אינו מוכרח שיהי' מחובר - ואף דיש לחלק, באבוס שקבעה לכותל אין לו מחיבור של הכותל שום שימוש משה"כ לא מקרי נעשה לשמש עם הקרקע, לא כן בני"ד בשעה שרוצה לחמם או לבשל צריך הוא

לחיבור של הכותל, ומקרי נעשה לשמש עם הקרקע, מכל מקום כיון דבאמת אף לבשל ולחמם יש האפשרות לחברה לאיזו מכונת ייצור חשמלית מוקטנת ומטולטלת וכנ"ל וגם אפשר להשתמש שארי תשמישים בכלי זה חוץ מחימום ובישול, וממילא לא מקרי רוב תשמישו עם הקרקע (ובפרט לפי מה שראיתי כעת באלהו רבא, על הא דאבוס שם וז"ל אף על פי שקבע לכותל טמאה שאינו מבטל לה לכותל, משמע מדבריו דבביטול לכותל או לקרקע תלי' מילתא אם כן לכאורה גם בשאלתי אינו מבטל לה להכותל, אכן מתפארת ישראל לכלים פי"א מ"ב הנ"ל אינו מבואר כן וכנ"ל).

ד). ובסוף כתב שיש ליתן עצה להטביל את הכלי וז"ל ובאופן כשהאומנים יאמרו, דאף לחלוחית מים כזה יכול לקלקל המכונה (מה שאין השכל מחייבו) יש עוד עצה לסתום תוך החור שלתוכו יוכל לבא המים להמכונה ולקלקל, בסתימה מעלייתא ע"י דבק או שעוה וכיו"ב, ולבטלה בשם לכל הפחות על שבעה ימים (ועל שבעה ימים האלו, ייחדה לשארי תשמישים לא לחמם ולא לבשל בחיבור החשמל) ועל פי החידוש שהמציא הגאון חלקת יואב, מובא להלן בתשובה סימן ק"ה, דכיון דמדרבנן חשוב לענין שבת קש"ק (עי' טושו"ע או"ח סי' ש"ז) וחציצה במיעוט המקפיד גם כן רק דרבנן, ומשמע מהרא"ש בפירושו לפ"י דמקואות, ועוד יותר בהלכות קטנות הל' תפילין בפלוגתא דר"ת ור"א לענין קשר של תפילין, ומבואר שם דקש"ק אי"צ לבא שם מים, דמה שקרוא לענין שבת קש"ק מקרי אינו מקפיד, וממילא דבר העשוי לז' ימים דמקרי קש"ק מקרי נמי אינו מקפיד, וכיון דכל הענין נוגע רק לדורא דרבנן כיון דמיעוט המקפיד רק דרבנן, א"כ במבטלו לשבעה ימים מקרי מיעוט שאינו מקפיד ואינו חוצץ. והגאון אבני נזר בסימן רנ"ג לא ניחא לי' בהמצאה זו, דכיון דאיסור מיעוט המקפיד משום גזרה אטו רובו המקפיד וכיון דכה"ג מקפיד קרי' לי' מדאורייתא, אכתי הגזרה במקומה עומדת, וראיה לזה מעירובין ס"ז ב' וכו' - ואני בספרי המלצתי בעד הגאון חלק"י לדחות הראיה מעירובין ע"י"ש. אכן בני"ד גם הגאון אבנ"ז יודה, כיון דיש פוסקים דטבילת כלים רק דרבנן, וגם להרמב"ם יחסו לשיטה זו, עי' תפא"י סוף ע"ז דפשיטא לי' דטבילת כלים רק דרבנן, ועי' ישועת יעקב סי' ק"כ דעתו, דאף להפוסקים דמה"ת, אבל השתמשות בכלי בלי טבילה לכ"ע רק דרבנן ורק מצוה לטבילה - ואף דלכאורה שיטת רוב הראשונים טבילת כלים מה"ת, מ"מ בני"ד דהדבר נוגע לענין מיעוט המקפיד, דבודאי אינו רק דרבנן, ובמילתא דרבנן כבר מבואר ברמ"א חו"מ סי' כ"ה ובש"ך סי' רמ"ב בארוכה, וכן בספר גט פשוט סוף הספר סוף כלל ו' וז"ל ובאיסור דרבנן גם אנחנו יתמי דיתמי סומכין בשעה"ד ביחיד נגד רבים וכש"כ במיעוט נגד רבים וכשאנו תופסין כהמיעוט נגד רבים, דטבילת כלים רק דרבנן ממילא אף להאבנ"ז מותר בני"ד, כיון

דאף ברובו המקפיד לא יהיה רק מילתא דרבנן ובדררא דרבנן ביטול לז' ימים מקרי קש"ק ואינו מקפיד, וכנ"ל. ובפרט דיש עוד צירוף היתר דבתוך החור ובסדק שם מקרי ביהס"ת, דלדעת הר"ש והרא"ש לא מיפסל בכלי חציצה בשם, וכהאי דתוספתא הנ"ל במגל שנשברה ידו מן השפה ולפנים. ועוד סניף דאפשר גם כלי כזה מקרי נעשה לשמש עם הקרקע מכל הנהו טעמא, ודאי זו העצה הנכונה לשמש בכלי זה ע"י טבילה עם חציצה וסתימה בתוך חור הכלי. אבל כאמור, לא יעלה על השכל שטופח להטפח יזיק להכלי, וממילא יש עצה הנ"ל להניח בשם בשעת הטבילה חתיכת צמר גפן או בגד שרוי מקודם במי מקוה, ולסחוט אחר כך באופן שישאר רק טופח להטפח, ונעשה כמי מקוה ממש על ידי השקה וכנ"ל עכ"ד ע"ש. חזינן שהצריך להטביל כלי חשמלי ואם חושש שיכנס מים ידביק דבק באותו מקום ויקבע אותו ליותר מז' ימים ואז הוי מיעוטו שאין מקפיד עליו ובצירוף שהשימוש בו במחובר לקרקע ש"א שאין צריך להטבילו יטבילו בצורה כזאת ואז יוכל להשתמש בו.

(ה). עוד ראיתי בשו"ת מנחת יצחק חלק ט (סימן פג) שכתב והנה ע"ד שאלתך בענין טבילת כלים. איזה מהם. כבר מובא בספרי מנחת יצחק האיך להתנהג, עלעקטערעשיר טוסטר חשמלי איתא שם (חלק ה' סי' קכ"ו אות ב') עיין שם, שכתבתי שם עצה ע"י מתנה לעכו"ם, ולאחר זמן אם ע"י איזה קלקול שאי אפשר להשתמש בו רק ע"י תיקון ויתקן ישראל שוב א"צ טבילה, וכדאיתא כה"ג בספר חכ"א (כלל ע"ג דין י"ג) הובא בפת"ש (יו"ד סי' ק"כ סק"א) עיין שם. עכ"ד ע"ש. חזינן שהציע ליתנו במתנה לגוי ולחזור ולהשאילו ממנו או לתקן אותו ע"י ישראל ואז הוי כגמרו ישראל שאין צריך טבילה.

(ו). והנה ראיתי בשו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג (סימן כד) שנשאל אם צריך להטביל את הטוסטר וכתב וז"ל, בדבר הטאסטר לע"ד אין צריך טבילה דהרי איתא בע"ז דף ע"ה ע"ב דכלי סעודה אמורין בפרשה, ולכלי סעודה נחשבו דברים שהוא צורך לסעודה מצד הבשול אף שאין מביאין אותם להשלחן ומקום הסעודה, ודברים שהם מביאין בהם את מיני האוכלין ומשקין להשלחן ומקום הסעודה, אבל הטאסטר שמייבשין שם פת אפוי בטוב וראוי לאכילת כל אדם אין להחשיבו צורך הסעודה בשביל מה שיש שרוצים לייבש הפת שנעים להו קצת יותר מאחר שלא חסר כלום להפת גם בלא זה, וקצת ראייה מהא דנקט בברייתא שם דברים שנשתמש בהן ע"י חמין כגון היורות הקומקמוסין ומחמי חמין מגעילין ומטבילין והן טהורין שלכאורה למה נקט גם מחמי חמין דהרי הן בכלל יורות וקומקמוסין,

שלכן משמע שהוא לרבותא שאע"פ שהם נעשו רק להחם מים שראוי בין לשתות ובין ללוש גם במים צונן שהיה מקום לומר שלא יצטרכו טבילה קמ"ל דגם הם צריכין טבילה משום שצורך גדול הוא לכל האינשי מים חמין יותר ממים צונן, וא"כ אין לנו אלא מחמי חמין שהוא צורך גדול לכולי עלמא אבל יבוש הפת ע"י הטואסטר שאף להרגילין בזה אינו דבר נחוץ ורובא דעלמא ורוב אכילות אף להרגילין בזה הוא פת האפוי כמו שהוא אין להחשיבו כלי דצורך סעודה. ועיין בחדושי רעק"א בסימן ק"כ סעי' א' שמביא מכנה"ג שהביא מהחכם מהר"י מילידא דחביות שמכניסין בהן יין לקיום א"צ טבילה דדוקא כלי סעודה בעי טבילה ואלו החביות אינן רק כדי להכניס בהם היין לקיום, הרי חזינן שאף שהיין צריכין לכלי מ"מ כיון שאינו סובר שהוא כלי סעודה מאחר דהכלי אינו עושה שינוי בהיין אלא קיום בעלמא לא נחשב בשביל זה כלי סעודה, ואף האו"ה המצריך טבילה הוא משום שסובר דכיון דא"א להיין להיות בלא כלי נחשב גם הקיום כמעשה תיקון דאפיה ובשול וכדומה. וכיון שחזינן שלאילו הכלים שאין משתמשים בהם בסעודה ממש אין צורך לטבילה אלא כשעושים אפיה ובשול וכדומה מעניני תיקון בהאוכל אין שום טעם להחשיב מעלת יבוש הפת ע"י הטואסטר לתקון וא"צ טבילה כן מסתבר ונראה לע"ד אף בעצם בלא שעת הדחק וכ"ש שיש לסמוך ע"ז בשעת הדחק. עכ"ד ע"ש. חזינן שהעלה שבשעת הדחק אין צריך להטבילו. ולפ"ז ה"ה בנידו"ד שיש חשש בודאי שיתקלקל ע"י הטבלתו במי המקוה שאין צריך להטבילו.

ז). אמנם בשו"ת שבט הלוי חלק ב (סימן נז) נשאל בזה וכתב ואשר שאלת בענין דוד שמבשלים בו מים ע"י אלקטרי האין להתנהג בזה בענין טבילת כלים כי חלק האלקטרי שבו יכול להתקלקל על ידי המים בשעת טבילה. והשיב כבר נשאלתי ע"ז וכיו"ב הרבה פעמים, ופשוט דאם הוא קדרה שמבשלים בו או שאר כלי סעודה עפ"י המבואר יו"ד סימן ק"כ אין שום היתר לפטרו מטבילה מחשש קלקול חלק האלקטרי, ושכיחי היום מחבות ברזל שצולים בהם בתוכם ע"י רשת חוטי האלקטרי שבתוכו שבודאי יתקלקל ע"י המים לא ראיתי שום עצה להשתמש בו רק אם יקבעו החוטים אחרי הטבילה או יתקנו אותם שוב, ואל ישיאך לבך להתיר עפ"י מי שרצה לומר דכיון דמחוברים ע"י החוט לכותל נקרא כלי המחובר לקרקע שפטור מן הטבילה, דלענ"ד זה הבל ורעות רוח דהא גופא דכלי תלוש שחברו לקרקע דפטור מן הטבילה ג"כ מפוקפק ועיין ביד אפרים יו"ד שם ובס' ערוך השולחן שם סל"ט ובד"ת ס"ק ה', והא דידן פשיטא דעפ"י הלכה לא נקרא מחובר לענין

זה לפטרו מטבילה ואין להאריך בפשוט. עכ"ד ע"ש. חזינן שהעלה להצריכו טבילה ואין להתחשב בזה שמשמשים בו במחובר לקרקע ולכן רק יקבעו את החוטים אחר הטבילה.

ח). וכן ראיתי בשו"ת תשובות והנהגות חלק א (סימן תנ) שנשאל האם צריך להטביל טוסטר וכתב וז"ל, שאלה טוסטר אם צריך טבילה והשיב נראה פשוט שצריך טבילה כדין כיון שהפת נוגע בו, ואמרתי עצה שלא יתקלקל ע"י המים בטבילה להקיף בסדין שהוא רטוב טופח ע"מ להטפח ולהטבילו כך שבוה אין כאן חציצה והמים מחלחלין, ואחר כך לא להשתמש בו כמה ימים עד שיתייבש ואז לא ניזוק. והראו לי תשובה מהגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בקובץ לתורה והוראה ח"א שבשעת הדחק שיש חשש קלקול המכונה שמיקל בכלי טאסטר דלא נחשב ככלי סעודה דלא נחוץ [עשיית הצנימים] כ"כ, ולא מצאתי בדבריו שום הכרח להקל בחיוב דאורייתא, וכיון ששימושו לכך זהו חשיבותו. ונראה שחייב מדינא בטבילה, ויש עצה לפרקו ולבטלו מתורת כלי לגמרי ונעשה מחדש על ידי אומן ישראל ואז לא נקרא כלי עכו"ם, והיינו כיון שאין הדיוט בקי להחזירו נראה שבטלה מינה תורת כלי וכשישראל מתקנו נעשה כלי חדש אצל הישראל ואין עלה חיוב טבילה, אבל במפרק מכונה באופן שהדיוט יכול להחזירו לא נפטר, ואדרבה כה"ג דעתו שחייב להחזירו ולטובלו כדרך שימוש דוקא, ועיין ב"מנחת יצחק" ח"ג סימן ע"ז בסו"ד בשם ה"חלקת יעקב" שיעץ ליבשו כמשי"נ. ויש פוטרין טוסטער כיון ששימוש כשמחובר לקרקע, ודבריהם תמוהין כיון שהדיוט מכניס ומוציא ועומד לכך אין זה חיבור גמור ליהוי כקרקע, וצריך טבילה כדין, כנלענ"ד. עכ"ד ע"ש. חזינן שהעלה שצריך להטביל אותו ורק יש אפשרות או ליתנו לגוי במתנה ולחזור ולשאול ממנו או לפרקו ע"י אומן ישראל ושוב לחברו ולא הסכים עם הטעם שכיון שמשמשים בו במחובר דינו כמחובר ואין צריך טבילה כי אין זה חיבור גמור כיון שעשוי להכניס ולהוציא את השקע מהתקע. וכ"כ בשו"ת משנה הלכות ט (סימן קסב) וז"ל והנה חכ"א רצה לפטור מטבילה מטעם שהטאוסטער מחובר הוא בקרקע ע"י חוט החשמלי וכיון שמחובר לקרקע אינו מקבל טומאה, ובאמת כי שגגה היא חדא דמה שמחברו ע"י חוט להחשמל פשוט דלא נקרא בשביל זה מחובר לקרקע. ועוד דהא טבילה של כלים אינה משום קבלת טומאה אלא הוא משום גירות דיוצאת מטומאת עכו"ם לקדושת ישראל. ועיין מרן חת"ס סימן ק"כ הנ"ל שכתב להדיא כן אמש"כ בתשו' שב יעקב דקדירות של נחושת שקובעין בתנורים שקורין העלהאפי"ן לא בעי טבילה מתרי טעמי חדא כיון שעשו מתחילה לחברו בקרקע לא עדיף מטומאה דאתי מיניה דכל העשוי לחברו לקרקע אינו מקבל טומאה וע"ז תמה החת"ס ז"ל

ואני תמה והיכן ראה דהך טבילה אתי מטומאה וכו' בטומאה דגלי רחמנא גלי והכא הך טבילה גזה"כ היא ומלתא אחרייתא הוא מנ"ל להקל בעשוי לחברו לקרקע וכו' ע"ש. הנה מבואר דאפילו העשוי לחברו קבוע בקרקע באמת נמי פליג הח"ס ז"ל דאינו פוטר מטעם זה מטבילה וכ"ש בחוט החשמל שכו"ע מודי בזה דלא מקרי מחובר לקרקע כן נלפענ"ד עכ"ד ע"ש. חזינן שהעלה שאין לפטור מטבילה בגלל שמשמש בו ע"י חוט שמחברו לחשמל. וכ"כ בשו"ת באר משה חלק ד (סימן ק) שאין לסמוך על סברא זו שכיון שהוא מחובר ע"י חשמל אינו צריך הכלי טבילה וכתב ואינני מאמין שדברים כאלו יצאו מפי רב בעל דעת, והוא שטות מעיקרא ואין שום צורך להשיב עליה. ע"ש.

(ט). והנה מידי מחלוקת בדבר לא יצאנו. ולכן יש להקנותו לגוי ולהשאילו ממנו וכמ"ש השו"ע (סימן קכ סעיף טז) ובזה לא יצטרך טבילה. או אם ניתן לפרק חלק שלא יהיה ראוי לשימוש והישראל יחזור לחברו שבזה עושהו ראוי לשימוש והוי גמרו ישראל שאין צריך טבילה. וכ"כ בשו"ת מנחת שלמה חלק ב (סימן סו) ע"ש. ומ"מ המקילים שאין מטבילים אותו יש להם על מה שיסמוכו שכן יש כמה טעמים להקל בזה א. שי"א שכל ששימוש במחבר לקרקע אינו צריך טבילה אלא שהאחרונים פקפקו על טעם זה. ומ"מ יש עוד טעם להקל כיון שהוי כלי שעשוי לקיום ולא משתמשים בו ישירות והיינו שאין שותים ממנו ישירות אלא צריך להביא כוס ולמלא אותו והוי הכלי שעשוי לאחסון המים שיש הרבה דעות דס"ל שאין צריך טבילה. דכ"כ בשו"ת בית יהודה עייאש חיו"ד (סימן נב) וכתב ומימינו לא שמענו ולא ראינו מי שהצריכן טבילה, כיון שאינם עשויים רק לאחסון המים. וכ"כ הכנסת הגדולה בהגהת ב"י (סימן קכ אות יח) בשם מהר"י מיליראיה בתשובה (סימן י). וכ"כ בספר מזבח אדמה חיו"ד (סימן קכ די"א ע"ד). וכ"כ בעיקרי הד"ט חיו"ד (סימן יח אות יב). וכ"כ ברוח חיים פלאג"י יו"ד (סימן קכ אות ב). וכ"כ בספר ברית כהונה חיו"ד (עמוד רלח) שהמנהג כדברי הרב בית יהודה שלא להצריכם טבילה. וכ"כ בערוך השלחן (סימן קכ אות לט) וז"ל, ודע דלא ראינו מעולם שיטבילו היורות של ברזל או של נחשת הקבועים בהתנורים שמחממין בהם הרבה חמין ואין לומר מטעם דהמחברים לתנור והתנור מחובר לקרקע ודינם כקרקע ולא ככלי, שהרי קי"ל דתלוש ולבסוף חיברו הוה כתלוש לענין הכשר זרעים ועכו"ם, וגם לענין שחיטה דעת הרי"ף והרמב"ם דהוה כתלוש כמ"ש בסי' ו' סעיף ד' ע"ש. ומ"מ י"ל דמ"מ אינם בכלל כלי סעודה דכלי סעודה לא מקרי אלא כשמטלטלין אותם ממקום למקום, עוד אפשר לומר דכל כלי שהיא גדולה יותר מדאי והיא עשויה שממנה ישפכו לכלים קטנים ג"כ אינה נקראת כלי סעודה והיא כלי אוצר ולא כלי

סעודה, ולכן לא ראינו מעולם שיטבילו חביות גדולות של מתכות האוצרים בהם מים או שארי משקין דכיון שהיא גדולה יותר מדאי אינה נקראת כלי סעודה דכלי סעודה הוי מה שמשמשין בהם אצל התנור ובבית המבשלות ובשלחן האכילה ולא הכלים הגדולים שלהם מיוחד מקום בפ"ע [עי' י"א בשם שבו"י] ונ"ל ראייה לזה מה דקיי"ל לענין טומאה דכלי עץ המחזקת מ' סאה אינה מקבלת טומאה ובגמ' מפורסם הטעם משום דבעינן דומיא דשק שיהא מיטלטל מלא וריקן אך בתורת כהנים פ' שמיני איתא כלי עץ יכול השידה והתיבה והמגדל וכו' והם מחזיקים מ' סאה וכו' ת"ל מכלי עץ ולא כל כלי עץ או יכול שאני מוציא דרדור עגלה וכו' ת"ל כל כלי עץ ריבה ומה ראית וכו' ת"ל שק מה שק מיוחד שהוא מטלטל במילואו וכו' עכ"ל והוא כדרשת הגמ' אלמא דעיקר המיעוט הוא מן כלי עץ ולא כל כלי עץ דכל שהיא גדולה יותר מדאי אינה נכנסת בגדר כלי כלל וק"ו לענין סעודה דלא מקרייא כלי סעודה כשהיא גדולה ואינה משמשת לעיקר הסעודה [כנלע"ד] עכ"ד ע"ש. א"כ לפי זה במכשיר תמי 4 שהוא לא מטלטל, וכן אין שותים ממנו ישירות אלא ממלאים כוס ושותים לא הוי כלי סעודה אלא כלי איחסון שאין צריך להטבילו.

(י). אמנם דעת הרב בית דוד חיו"ד (סימן סב) להצריכם טבילה אף שהיא כלי איחסון של מים וכדו' וכן בשלחן גבוה או"ח (סימן תנא) כתב שצריכים טבילה. וכ"כ הזבחי צדק (סימן קכ אות ו') וכ"כ הבא"ח (פרשת מטות אות ה) הביאם בספר יין לנסך (סימן קכ אות כג) ע"ש. וכתב ואם הכלי עשוי מזכוכית יש יותר מקום להקל כיון שהוי מחלוקת בדרבנן שיש להקל. ושם (אות כה) הציע ג"כ להקנות חלק מהכלי לגוי ואז הוי ככלי שיש בו שותפות לישראל ולגוי שכתב רמ"א (סימן קכ סעיף יא) שפטור מטבילה ע"ש. וראה עוד בספר הליכות עולם חלק ז פרשת מטות (עמוד רסו) שכתב לדון בדין טבילה לכלי קומקום חשמלי אם צריך טבילה והביא את דברי הרב חלקת יעקב ח"א (סימן קכו) שכתב שמאחר שתשמישו עם הקרקע אין צריך להטבילו מדין כלי סעודה. ובשו"ת מחזה אליהו (סימן קיב אות י) ד"ה ונראה חולק ע"ז ומצריכו טבילה, שהרי הקומקום משמש למים גם אחר ניתוקו מהקיר ע"ש. ועיין בשו"ת מנחת שלמה חלק ב (סימן סו אות ד) שכתב כדברי החלקת יעקב שהואיל ועיקר תשמיש כלי חשמלי הוא בשעה שמחובר ע"י תקע עם הקרקע, מקרי מחובר לקרקע ואינו צריך טבילה ע"ש. וכתב ולפ"ז מקרר חשמלי בודאי שאפילו נעשה ע"י גוי אינו צריך טבילה. ובשו"ת מנחת שלמה חלק ב (סימן סו אות ח) כתב לפטור המקרר מטבילה מפני שהוא כלי העומד לנחת ואין מטלטלים אותו כלל ממקום למקום ולכן אינו נחשב ככלי סעודה. וה"ה למגרות ומדפים ממתכת שנמצאים במקרר ע"ש. וסיוע לדבריו ממ"ש הכנה"ג (סימן קכ הגב"י אות יח)

שכלים שאין משתמשים בהם דרך אכילה ושתייה אלא להכניס בהם לשימור ולקיום א"צ טבילה. וכ"כ בשו"ת בית יהודה (סימן נב). ובספר רוח חיים פלאג"י (סימן קכ) וכתב וטוב להחמיר היכא שאפשר להטביל הקומקום חשמלי ברם אם יכניסנו במים עלול הוא להתקלקל, ולכן טוב שיתן אותו במתנה לגוי ויחזור וישאילנו ממנו עכ"ד ע"ש. חזינן שאם חושש שלא יתקלקל הפתרון הוא ליתנו לגוי ולחזור ולשאול ממנו או שיקנה חלק ממנו לגוי והוי כלי שיש לו שותפות עם הגוי ואז לא יצטרך להטבילו או שיפרק חלק ממנו עד שלא יהיה ראוי לשימוש ואז יחזור ישראל אומן לחברו ואז נמצא שהכלי נגמר ע"י עשיית הישראל ובאופן זה לא יצטרכו להטביל את המכשיר החשמלי.

יא). וראה עוד בשו"ת תפלה למשה חלק ה (סימן כה) שנשאל לענין מכונת טחינת בשר ומערבל חשמליים אם טעונים טבילה והאריך בזה (ובאות ד) כתב אולם שמעתי באומרים לי ומטו בה בשם הגרב"צ אבא שאול זצ"ל שאין צריכים טבילה כל המכשירים החשמליים הללו, שהואיל וכדי להשתמש בהם צריך לחברן לחשמל, והחשמל קבוע בבית הקבוע בקרקע, א"כ גם כלים אלו דינם כשמחברים לקרקע ואין צריכים טבילה עד כאן שמעתי. והנה הגם דקי"ל כלי תלוש שקבעו בקרקע דינו כתלוש ודוקא הקבוע מתחילה בקרקע דינו כמחובר לקרקע ואין צריך טבילה. וכמו שהאריך בזה החכמת אדם בבינת אדם (כלל עג אות סו) להוכיח כן מכמה משניות ומדברי הרע"ב והרמב"ם עש"ב. מ"מ כתב שסדכלי שאינו נגמר להיות כלי עד אחר שמתחבר עם הקרקע דינו כקרקע ואינו טעון טבילה ע"ש וא"כ בנדון דידן נמי כיון שאין כלים חשמליים אלו ראויים למלאכתן עד שיחברום לחשמל הקבוע בבית, א"כ נמצא שדינם כקרקע וא"צ טבילה וכו' ומכיון שתשמישו של כלי זה הוא ע"י חיבורו בקרקע ושפיר הו"ל כקרקע ואין צריך טבילה וכן עיקר עכת"ד ע"ש.

יב). עוד ראיתי בשו"ת ברכת יהודה חלק ה חיו"ד (סימן ה) שג"כ נשאל בענין כלים חשמליים אם טעונים טבילה וכתב איברא מאחר ואיכא פלוגתא רבתי אם טבילת כלי מתכות הוא מהתורה או מדרבנן שיטות הפוסקים הובאו בספר טבילת כלים במבוא (סימן ג) נמצא א"כ דשפיר איכא ספק ספיקא בזה. והוא ספק אי טבילת כלי מתכות מהתורה או מדרבנן ואת"ל מהתורה ספק שמא הלכה כדעת הפוסקים שסוברים שכלי חשמל לא בעו טבילה והפוסקים כתבו דשפיר חשיב כה"ג ס"ס הובאו בכף החיים בדעיני ס"ס (אות יא). עוד ציין לספר טהרת כלים חלק ד להרה"ג רבי דוד בעדני שליט"א ושם בנתיבות הבאר (סימן עמודים שיח שיט) הובאה תשובתו של הרה"ג רבי ישעיהו כהן שליט"א שכתב לפטור את

מכשירי החשמל מטבילה משום שאין משתמשים בהם אלא במחובר לחשמל וממילא חשיבי כמחובר לקרקע ואינם מקבלים טומאה, ומאחר ואינם מקבלים טומאה אינם צריכים טבילה. והן ידעתי את רשימת הפוסקים שסוברים שכלי חשמל טעונים טבילה אך רבים מהם בנויים על הנחה אחרת שאין לדמות דין טבילת כלים לדין טומאה וטהרה ודבר מחובר אף שטהור מטומאה מ"מ טעון טבילה כשניקח מהגוי וכדעת הגידולי טהרה (חלק השו"ת סימן יז). אבל דעת השב יעקב (סימן לא), והגר"א בביאור יו"ד (סימן קכ ס"ק יט) והחכמת אדם (סימן סו בבית אדם) שדבר המחובר לקרקע כשם שאינו מקבל טומאה כך אינו טעון טבילה כשניקח מהגוי לא ידעתי טעם נכון לחייב כלי חשמלי בטבילה עכ"ד ע"ש. וכתב שאף שהמחבר שם חלק עליו מ"מ מאחר ואיכא ס"ס שפיר דמי לסמוך עליו ולהקל בזה שאין צריך טבילה למכשיר חשמלי ע"ש. ודון מינה לנידון דידן שג"כ יש להקל ואין צריך להטביל את המכשיר הזה מכמה טעמים.

בסיכום:

מצינו שנחלקו הפוסקים בכלי חשמלי האם צריך להטביל אותו או שיש לסמוך על הטעם שכיון שמשתמש בו במחובר לקרקע אין צריך להטבילו ומידי מחלוקת לא יצאנו ולכן העלו הפוסקים שיש ליתנו במתנה לגוי ולחזור ולשאול ממנו ואז לא יצטרך להטבילו. או שיקנה לגוי חלק בו ואז הוי כשותפים בכלי שג"כ רמ"א פסק (סימן קכ סעיף יא) שאין צריך להטבילו. או כפי שהציעו הפוסקים שימסור אותו לאומן וינתק אותו עד שלא יהיה ראוי לשימוש ויחזור הישראל לחברו שאז נגמר הכלי ע"י ישראל ולא יצטרך להטבילו. ומכל מקום המקילים לא לעשות את כל הפתרונות הנ"ל יש להם לסמוך על הסברות אף שהם נתונות במחלוקת שכיון שמשתמשים בהם במחובר לא צריך להטביל ובצירוף שגם בכלי גדול כבנידו"ד שהוא עשוי לאיחסון המים ולא מטלטל אלא ממלאים מים בכוסות לכן לא הוי כלי סעודה ואין צריך להטבילו, ובפרט אם הוא גדול שעשוי לנחת ולא לטלטלו ממקום למקום ולהביאו על השלחן וכפי שכותב בערוך השלחן (סימן קכ אות לט). ובשו"ת מנחת שלמה חלק ב (סימן סו אות ח). עיין בשו"ת חלקת יעקב חלק א (סימן קכו). ובשו"ת מנחת יצחק חלק ט (סימן פג). ובשו"ת אגרות משה חלק ג (סימן כד). ובשו"ת שבט הלוי חלק ב (סימן נז). ובשו"ת תשובות והנהגות חלק א (סימן תנ). ובשו"ת באר משה חלק ד (סימן ק). ובשו"ת

מנחת שלמה חלק ב (סימן סו אות ד). ובשו"ת משנה הלכות חלק ט (סימן קסב). ובספר הליכות עולם חלק ז (פרשת מטות עמוד רסו). ובשו"ת תפלה למשה חלק ה (סימן כה). ובשו"ת ברכת יהודה חלק ה חיו"ד (סימן ה). ובספר טהרת כלים חלק ד (עמודים שיח שיט).

בברכת התורה
בניהו דיין

סימן נט

בדין אם מותר ליטול מזוזה בכיסו לשם סגולה

בס"ד כג' אלול תשע"ה

לכבוד האברך היקר והנעלה השוקד באהלה של תורה לילה כיום יאיר כחשכה כאורה ומזכה הרבים בשיעוריו ודרשותיו לקרב אחינו בני ישראל לאבינו שבשמים הרב עמרם דהוקי הי"ו.

בדבר שאלתו האם מותר לקחת מזוזה ליתנה בכיס מעילו לשמירה. או כשיש לו משפט שכתוב בספרים שיקח מזוזה ויתנה בכיסו להצליח האם הדבר מותר שהרי מהרמב"ם (בהלכות מזוזה פרק ה הלכה ג וד) משמע לאסור.

תשובה : הנה הפוסקים דנו בזה ואביא את דבריהם בקצירת האומר. הנה הרמב"ם בהלכות מזוזה (פרק ו הלכה יג) כתב חייב אדם להזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכל תמיד, וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ב"ה ויזכור אהבתו ויעזר משנתו ושגיותיו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים, אלא ידיעת צור העולם, ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים, אמרו חכמים הראשונים כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא, שהרי יש לו מזכירין רבים והן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא, שנאמר חונה מלאך יי' סביב